

**رۆلی سروشتی په یوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرۆسهی خویندندا
تویژینه وهیه کی مهیدانییه له سنوری قهزای دوکان- سلیمانی
(تویژینه وهیه کی هه لئینجراوه، له نامه ی ماستهروه وه وهرگیراوه)**

خویندکاری ماسته: پشتیوان طاهر عزیز
Pshtiawatahir5756@gmail.com
زانکۆی سلیمانی / کۆلێژی زانسته مروفاپه تیه کان /
بهشی کۆمه لناسی

پ.د. نجاه محمد فرج
Najat.faraj@univsul.edu.iq
زانکۆی سلیمانی / کۆلێژی زانسته مروفاپه تیه کان /
بهشی کۆمه لناسی

بهرواری وهرگرتنی رهزامهندی بلاوکردنهوه: ۲۰۲۵/۸/۲۵

بهرواری وهرگرتنی تویژینهوه: ۲۰۲۵/۸/۳

پوخته ی تویژینه وه که

په یوهندی نیوان ماموستا و خویندکار بریتیه له په یوهندییه کی کۆمه لایهتی، په وهردهیی و پیشهیی که بنه مای پرۆسه ی فیربون و فیرکردن پیکده هینیت، نه م تویژینه وهیه هه ول دمدات سروشتی په یوهندییه که و رۆلی له پرۆسه ی خویندندا دهر بخت، تویژینه وهیه کی مهیدانییه له سنوری قهزای دوکان- سلیمانی، که تویژمه کاری له سه م کردوه، پیکدیت له لایه نی تیوری و مهیدانی، که کیشه و گرنگی و نامانج و سنوری تویژینه وه و ههروه ها فورمی راپرسی وهک کههسته و نامرزی کۆکردنه وه ی زانیاری تیدا بهکارهاتوه، کۆمه لگه و نمونه ی تویژینه وه که له خویندنگه ناماده ییهکانی سنوری قهزای دوکان به نمونه ی هه ره مه کی چینیایه تی وهرگیراوه، که ژماره یان (۴) خویندنگه یه، ههروه ها کۆی خویندکارانی خویندنگهکانی نمونه ی تویژینه وه که (۱۲۲۰) خویندکاره، له ژماره یه (۴۵۰) خویندکار وهک نمونه ی تویژینه وه که وهرگیراون که پیکدین له خویندکارانی پۆلهکانی (۱۰، ۱۱، ۱۲) زانسته ی و وێهیی، له ههردو رهگهز له کۆتاییدا تویژینه وه که گهیشتوه بهو نهجامه ی که په یوهندییه کی ناماری به لگه داری هه یه له سروشتی په یوهندی نیوان ماموستا و خویندکار و پرۆسه ی خویندن، که بههاکه ی دهکاته (۰، ۸۵۵)، نه مهش دهریده خات په یوهندییه کی ناماری راسته مانه ی بهه یز هه یه له نیوان سروشتی په یوهندی نیوان ماموستا و خویندکار و پرۆسه ی خویندن، ههروه ها به گویره ی بهه ای (معامل التحدید- R2)، که دهکاته (۰، ۷۳۲)، واته بهرێزه ی (۷۳، ۲٪) سروشتی په یوهندی نیوان ماموستا و خویندکار رۆلی له پرۆسه ی خویندندا هه یه.

کلبله ووشهکان: رۆل، په یوهندی کۆمه لایه تی، ماموستا، خویندکار، پرۆسه ی خویندن.

پیشه کی

sjh@univsul.edu.iq

پروژه‌ی پروسه‌ی پرومورده بنه‌مایه‌کی گرنگی گه‌شه‌پیدانی کۆمه‌لگه‌یه، بریتیه له سیستمی‌کی پیکهاتوو و بیره‌وام که مرؤف له ریگه‌یهوه فیزی زانیاری و شاره‌زایی و نهریت و به‌هاکان ده‌بیت، هه‌روه‌ها پروسه‌ی فیروون و فیروونه به مه‌به‌ستی گه‌شه‌پیدانی که‌سایه‌تی مرؤف له رووه‌کانی هزری و کۆمه‌لایه‌تی و دهررونی، له لایه‌کی تره‌وه په‌یومندی نیوان ماموستا و خویندکار بنه‌مایه‌کی سه‌رکه‌ی پروسه‌ی پرومورده‌یه، که نه‌ک ته‌نها له پیناو گواسته‌وه‌ی زانیاری به‌لکو کاریگه‌ری له سه‌ر که‌سایه‌تی و به‌هیزکردنی لایه‌نی دهررونی و کۆمه‌لایه‌تی خویندکار هه‌یه، هه‌روه‌ها په‌یومندییه‌کی کۆمه‌لایه‌تی و پشه‌یه له ناومنده‌کانی خویندندا به‌رجه‌سته ده‌بیت، ئەم په‌یومندییه کارلێکی کۆمه‌لایه‌تی نیوان ماموستا و خویندکاره به شێوازیک ماموستا وه‌ک ریبه‌ری زانیاری و خویندکار وه‌ک وه‌رگه‌ریکی چالاک به ناراسته‌ی به دیه‌ینانی نامانجه پرومورده‌یه‌کان و گه‌شه‌پیدانی پروسه‌ی فیروون و فیروونه کار ده‌کهن، ماموستا کاراکته‌ری پرومورده‌یه‌ی و کاریگه‌ری راسته‌وخۆ و ناراسته‌وخۆی هه‌یه له پروسه‌ی خویندندا، توژی‌نه‌مکان دهریده‌هه‌ن که چۆنیتی سروشتی په‌یومندییه‌که کاریگه‌ری له سه‌ر پروسه‌ی فیروون و فیروونه هه‌یه.

لهم توژی‌نه‌مه‌یدا هه‌ول ده‌هه‌ین له ره‌هه‌نده جو‌را و جو‌رمه‌کانی په‌یومندی نیوان ماموستا و خویندکار وورد بینه‌وه و کاریگه‌رییه کۆمه‌لایه‌تی و دهررونی و پرومورده‌یه‌کانی ئەم په‌یومندییه له سه‌ر خویندکار له پروسه‌ی خویندندا به‌هه‌ینه‌روو. توژی‌نه‌مه‌که دابه‌ش ده‌بیت به سه‌ر دوو دهره‌زی تیوری و مه‌یدانی، هه‌روه‌ها له توژی‌نه‌وه‌ی زانسته‌یدا له به‌شی تیوری پنه‌یسه بنه‌مایه‌کی زانیاری و چوارچینه‌یه‌کی هزری دابنه‌ریت بۆ لیکدانه‌وه و تاوتویکردنی بابته و کیشه‌ی توژی‌نه‌مه‌که، لهم توژی‌نه‌مه‌یدا دهره‌زی تیوری پیکهاتوو له سه‌ی به‌ش، که له به‌شی یه‌که‌مدا سه‌ی باس خراوته‌روو، باسی یه‌که‌م بریتیه له چوارچینه‌ی گه‌شتی توژی‌نه‌مه‌که، پیکه‌تیه له کیشه و گرنگی و نامانجه‌ی توژی‌نه‌مه‌که، له باسی دوومه‌دا ناساندنی چه‌مه‌که‌کانی تابه‌ته به توژی‌نه‌مه‌که خراوته‌روو، له باسی سه‌یه‌مه‌دا توژی‌نه‌مه‌کانی پشه‌وه خراوته‌روو، هه‌روه‌ها له به‌شی دوومه‌دا چوارچینه‌ی تیوری و سروشتی په‌یومندی نیوان ماموستا و خویندکار خراوته‌روو، که تابه‌ته سه‌ی باس له خۆی ده‌گرته، له باسی یه‌که‌مه‌دا په‌یومندییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان له رووانگه‌ی تیوری فیروونی کۆمه‌لایه‌تی خراوته‌روو، له باسی دووم کارلێکی کۆمه‌لایه‌تی و له باسی سه‌یه‌م ره‌گه‌زه‌مه‌کانی پروسه‌ی خویندن خراوته‌روو.

دهره‌زی دووم بریتیه له لایه‌نی مه‌یدانی توژی‌نه‌مه‌که، که ئەم به‌شه‌یه له سه‌ر بنه‌مای تیور و داتا‌کانی توژی‌نه‌مه‌که بنه‌تانه‌وه له هه‌ر دوو به‌شی سه‌یه‌م و چوارمه‌ پیکه‌تیه، که له به‌شی سه‌یه‌مه‌دا ریکارییه‌کانی توژی‌نه‌مه‌که خراوته‌روو، وه‌ک مه‌تودی توژی‌نه‌مه‌که، که پیک دیت له مه‌تودی رووپه‌ی کۆمه‌لایه‌تی، هه‌روه‌ها جو‌ری توژی‌نه‌مه‌که بریتیه له جو‌ری چه‌ندیتی، کۆمه‌لگه و نمونه‌ی توژی‌نه‌مه‌که بریتیه له (۴۵۰) خویندکاری ناماده‌ی له سنوری به‌ریوه‌به‌ریتی پرومورده‌ی دوکان، که به شێوازی فۆرمی پنه‌م و مرگه‌راون له خویندنگه‌کانی (ناماده‌ی سا‌رو‌ی کوران، ناماده‌ی ره‌نی ی کچان، ناماده‌ی سا‌رای تیکه‌ل‌او، ناماده‌ی دوکانی تیکه‌ل‌او)، نمونه‌ی توژی‌نه‌مه‌که بریتیه له نمونه‌ی هه‌رمه‌کی چینه‌یه‌تی که له جو‌ری نمونه‌ی نه‌گه‌رییه‌کانه، له به‌شی چوارمه‌دا خسته‌ه‌رووی زانیارییه مه‌یدانییه‌کان و شیکردنه‌وه‌یان به پێی نامانجه‌کانی توژی‌نه‌مه‌که و پاشان راسپارده و پشه‌ناری مه‌کان خراوته‌روو، که تابه‌ته ئەنجامه‌کانی فۆرمی پنه‌م خویندکاران به ناماری (Cronbach Alpha) (Sperman Correlation) (Simle Regression)، هه‌لسه‌نگاندن و جیگه‌رییان پنداره‌وه، له کۆتایه‌شه‌دا لیستی سه‌رچاومه‌کان که پیک دیت له سه‌رچاوه به زمانه‌کانی کوردی و عه‌ره‌بی و فارسی و ئینگلیزی خراوته‌روو.

بهشی یه کهم: چوار چیهوی گشتی توژی نهوه که و دیاری کردنی چه که کان

باسی یه کهم: چوار چیهوی گشتی توژی نهوه که

ا. کیشهی توژی نهوه که

پروژهی پهره ده و فیر کردن په یه موندی به به کومه لایه تیپوونی تاکوه ههیه، یه کیکه له بواره گرنگ و کاریگرهکانی کومه لگه و پنیستی به بوونی په یه موندیهکی دروسته له نیوان ماموستا و خویندکاردا، بۆ ئهوه مه بهسته هه لده دات له ریگهی پروژهی خویندنهوه ئامانجهکانی بهینیه دی، قوناعی ئامادهیی دوهم قوناعی پهره دهی فرمی یه له دوای قوناعی بنهرتی که کاریگره بیهکی بهرچاوی له پروژهی پهره ده و خویندندا ههیه، ههروهها په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار یه کیکه له بابته هه ره گرنگه کان له پروژهی خویندندا، له بهر ئهوهی دوو کۆله کهی بنهرتین له پروژهی پهره ده و فیر کردندا، بوونی په یه موندیهکی ئهرینی و تهندروست له نیوانیاندنا هۆکاره بۆ بونیاندانی پهره دهیهکی کاریگر، چۆنیهتی په یه موندیهکی کاریگری له سه ره لایه نی دهروونی و عه قلی و رهفتاری خویندکاران ههیه، په یه موندی تهندروستی نیوان ماموستا و خویندکار هۆکاری فر اهه مبوونی پهره دهیهکی تهندروسته، ههروهها پهره دهی تهندروست هۆکاری فر اهه مبوونی کومه لگه یهکی تهندروسته. ئه م توژی نهوه یه له په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار ده توژی نهوه، به دوای وه لاهی ئه م پر سیاره دا ده گهریت، رۆلی سر وشتی په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار له پروژهی خویندندا چی یه؟

ب. گرنگی توژی نهوه که

گرنگی هه ره بابته یک له پنیستی بابته که دا دهره که هویت، گرنگی ئه م توژی نهوه یه له دوو لایه نهوه دهره که هویت:

۱. گرنگی تیوری

گرنگی هه ره بابته یک له پنیستی بابته که دا دهره که هویت، په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار یه کیکه له بابته گرنگ و هه ستیارهکانی پروژهی پهره ده، ئه گه ره په یه موندی کومه لایه تی و پیشهیی و پهره دهیی تهندروست له نیوان ماموستا و خویندکار دا نه بیت ئهوا ژینگهی پهره دهیی له خویندنگه دا فر اهه م نابیت ئهوش ده بیته هۆکاری نه گه شستن به ئامانجه بالاکانی پهره ده، توژی نهوه که ماموستایان و خویندکاران ئاشنا ده کات به چۆنیهتی په یه موندی ئهرینی نیوانیان، ههروهها له روهی تیوری به شدار ی ده کات له پیدانی زانیاری دهره ی بار و دۆخی کلتوری و کومه لایه تی که کاریگر بیان له سه ره په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار ههیه.

۲. گرنگی پراکتیکی

توژی نهوه که ده بیته به مایه کی گرنگ بۆ وه زارتهی پهره دهی حکومه تی ههریمی کوردستان/ عیراق، له دار شتی سیستیمیکی پهره دهیی پیشکه وتودا که گرنگیه کی زیاتر بدات به په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکار له پروژهی خویندندا، ههروهها دهره گایه ک ده کاتهوه بۆ توژی نهوه ی زیاتر له بواری په یه موندی نیوان ماموستا و خویندکاردا، ده بیته سه ره چاوه یه کی گرنگ بۆ ماموستایان و خویندکاران و ناوه نده ئه کادیمییه کان و سه نته ره مکانی توژی نهوه بۆ په ره پیدانی پروژهی خویندن.

ج. ئامانجهکانی توژی نهوه که

هممو توژیڭینه مبهکی زانستی بۆ ئامانجیک ئه انجامدهدریت، که له ریڭهی خویندنهوی زانستی و بابتهی و دروستهوه بمانگهینیتته درخستنی راستیهکان، ههر بویه له ریڭهی ئهم توژیڭینه مبهوه توژیڭر ههولدهدات بگات بهم ئامانجانته:

۱. خستنهرووی سروشتی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرۆسهی خویندندا.
۲. خستنهرووی رۆلی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرۆسهی خویندندا.

باسی دووهم: ناساندنی چه مکهکانی توژیڭینه مبهوه که

له توژیڭینه مبهوی زانستیدا دهستتیشانکردنی چه مکهکان ههنگاوێکی گرنگه، بپویسته توژیڭر له سه مهتاوه چه مکهکانی پهیوهست به توژیڭینه مبهوه کهی بخاته روو، لیره دا چه مکهکان و پیناسهکانیان دهخهینه روو:

ا. رۆل

ههر چالاکیهک یان جولیه که که تاک ئهجامی ده دات و پهیوهندی راستهوخوی به بوونی تاکهکانی ترموه ههیه له کۆمهلهگه دا (حسهن، ۲۰۱۲، ۱۹۷)، ههروهها ئه رهفتار و ههولانهیه که کهسیک ئهجامی ده دات و کاریگهری ده بپیت له سه مه دوروبهر (Parsons, 1951, p6).

پیناسه ی ریکاری بۆ چه مکی رۆل: هه موو نه رهفتار و چالاکیانهیه که له لایهن ماموستا یان خویندکاره وه بهرام بهر یه کتر نهجام ده دریت، کاریگهری و کاردانهوهی ده بپیت له پرۆسهی خویندندا.

ب. پهیوهندی کۆمه لایهتی

چه مکی پهیوهندی چه مکی فره رهههنده که بنه مایه بۆ کارلیکی کۆمه لایهتی و تیگهیشتن له پرۆسهی پهیوهندی کۆمه لایهتی و کلتوری که به هویه وه دهسه لات و پله بهندی کۆمه لایهتی و جیاوازی کلتوری و گۆرانی کۆمه لایهتی دیتته کایه وه، ئهم چه مکه له بهرام بهر چه مکی (continuity) ی ئینگلیزی به کار دیت که به مانای بهردهوامی دیت و چه مکی (communication) ی ئینگلیزی به مانای گه یاندن دیت، کردهی پهیوهندی کارلیکیکی ماناداری نیوان دوو کهسه، له سه مه بنه مای لیک تیگهیشتن له نیوانیان دا دروست ده بپیت (زییاری، ۲۰۲۳: ۷۸)، ههروهها کارلیکیکی زمانهوانی یه، له سه مه ریگهیه وه دوو کهس یان دوو گروپ یان چه ند کهس و گروپیک ده یانه ویت بگهن به لیکتیگهیشتن، لیکتیگهیشتنیش له سه مه بنه مای به لگه و راستی سه لمینراو داده مزریت (افایه، ۱۹۹۸: ۱۹۵).

پیناسه ی ریکاری بۆ چه مکی پهیوهندی کۆمه لایهتی له م توژیڭینه مبه وه دا: بریتیه له وه پهیوهندییه ی به هوی کارلیکی کۆمه لایهتی له نیوان ماموستا و خویندکاردا دروست ده بپیت، هه ول ده دن به نامانجهکانیان بگهن له چوارچه یوهی پرۆسهی خویندن و پهروه ده دا له ناو دامه زراوهی خویندنگه دا، به م پیه پهیوهندی له نیوان ماموستا و خویندکار دوو لایه نه یه و له نهجامی نه وه پهیوهندییه کاریگهری و کارتیکردن له نیوانیان دا دروست ده بپیت، کۆمه لیک هۆکار وه ک هۆکاری کۆمه لایهتی و دهروونی و پهروه ده یی و کلتوری رۆلیان هه یه له چۆنیتی نه وه پهیوهندییه دا.

ج. ماموستا

سه مه کردهی پهروه ده ییه که پشهنگه له پرۆسهی گه یاندنی ئه زموون و زانیاری پهروه ده یی و ئاراسته کردنی رهفتاری نه وه خویندکارانه ی وانه ی پیده لیتنه وه، سه مه کردایهتی پهروه ده یی ماموستا مهیدانیه (العامری، ۲۰۰۹: ۱۳)، له لایهکی ترموه ئه لقه ی پهیوهندی نیوان خویندکار و کۆمه لگه یه، بویه گرنگه به هه موو توانا جهسته یی و عه قلیهکانیه وه کار بکات بۆ گهیشتن به گونجانی نیوانیان، چونکه به یه که وه کار دهکن بۆ به دیهینانی هاسهنگی نیوانیان (ابراهیم، ۲۰۰۶: ۲۲۳).

پیناسه‌ی ریکاری بۆ ماموستا: هه‌موو ماموستایانی به‌ریوه‌به‌ریتی په‌روه‌ده‌ی دوکان له سنوری قه‌زای دوکان سه‌ر به پاریزگای سلیمانی ده‌گرتیه‌وه، که به‌پررسن له پرۆسه‌ی په‌روه‌ده و پینگه‌یانندی خویندکار له سنوره‌که‌دا که کۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌که‌مان پینک ده‌هینن.

د. خویندکار

کەسێکە خوازیاری مەعریفە و فێربوونە، لە دامەزرراوەیەکە وەک قوتابخانە یان خویندنگەدا په‌روه‌ده و زانست له ماموستاکه‌ی و مرده‌گریت، هه‌روه‌ها پله‌یه‌کی به‌پررساری له پرۆسه‌ی په‌یوه‌ندی په‌روه‌ده‌ی دا هه‌یه (سمیه، ۲۰۱۶: ۲۰)، هه‌روه‌ها ناماژیه بۆ ئه‌و که‌سه‌ی که خوازیاری زانست و زانیارییه و ئه‌زمون ده‌کات له گه‌ل ماموستاکانی و شاره‌زایی و حه‌ز مەکانی گه‌شه‌پێده‌دات له چوارچێوه‌ی پرۆسه‌ی په‌روه‌ده‌دا (الفارابی، ۱۹۹۸: ۹۹-۱۰۰).

پیناسه‌ی ریکاری بۆ خویندکار: بریتیه له سه‌هرجه‌م خویندکارانی سنوری قه‌زای دوکان له یه‌کێک له خویندنگه ناماده‌یه‌کانی سنوری به‌ریوه‌به‌ریتی په‌روه‌ده‌ی دوکان بۆ سالی خویندی (۲۰۲۴-۲۰۲۵).

ه. پرۆسه‌ی خویندن (Study Process)

پرۆسه‌یه‌کی فراوان و دینامیکیه، به‌هۆیه‌وه‌ خویندکار زانیاری و لێهاتوویی و شاره‌زایی به‌ده‌سه‌ده‌هینیت، لایه‌نی ده‌روونی و عه‌قڵی خویندکار رۆلی کاریگه‌ر ده‌گیرن تیا‌دا و ئاماده‌یی خویندکار بۆ به‌شداریکردن له وه‌رگرتنی زانیاری نوێ ئاستی گۆرانکاری به‌ره و پێش‌ده‌بات (شه‌سواری، ۱۳۹۰: ۴۲). هه‌روه‌ها پرۆسه‌یه‌کی ئاماده‌کاری هه‌زریه له پێناو بونیادنانی تاکیکێ هۆشیار و کۆمه‌لگه‌یه‌کی ته‌ندروست (حه‌مه‌د، ۲۰۰۷: ۳۲)

پیناسه‌ی ریکاری بۆ پرۆسه‌ی خویندن: بریتیه له پرۆسه‌ی په‌روه‌ده و فێرکردن، که له رینگه‌ی سیستیمیکێ دیاریکراو و نامانجداره وه کار ده‌کات بۆ به‌کۆمه‌لایه‌تیکردن و فێرکردنی خویندکار له لایه‌ن ماموستاوه له ناوه‌نده‌کانی خویندندا، که هه‌ردوو بوا‌ری فێرکردن و فێربوون ده‌گرتیه‌وه له خویندنگه ناماده‌یه‌کانی سنوری قه‌زای دوکاندا که نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که پینکه‌هینن.

باسی سێیه‌م: توێژینه‌وه‌کانی پێشوو

۱. توێژینه‌وه‌ عه‌ره‌بیه‌کان:

توێژینه‌وه‌ی یه‌که‌م: توێژینه‌وه‌ی محمد انور محروس، ایناس زکریا عبد السلام، هاجر علا‌الدین کمال بکر، ۲۰۱۶، (تأثیر الظروف البنیة والثقافية على العلاقة بين المعلم والطالب في المرحلة الإعدادية) (کاریگه‌ری بارودۆخی ژینگه‌یی و کلتوری له په‌یوه‌ندی نیوان ماموستا و خویندکار له قو‌ناغی ئاماده‌یه‌دا)، له مصر.

له گرنگترین ئامانجه‌کانی توێژینه‌وه‌که ده‌رخستنی ره‌وشی په‌یوه‌ندی نیوان ماموستا و خویندکار و کاریگه‌رییه ژینگه‌یی و کلتورییه‌کانی په‌یوه‌ندی نیوان ماموستا و خویندکاره. کۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ی خویندنگه‌یه‌کی ئاماده‌یه له په‌روه‌ده‌ی رۆژه‌لاتی پاریزگای ئه‌سکه‌ندهریه له ولاتی مصر، که (۲۰۰) خویندکاری و هه‌ک نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که و مرگرتوه، هه‌روه‌ها له روه‌ی میتودیه‌یه شیه‌وازی و سه‌فی و میتودی توێژینه‌وه‌ی باری به‌کاره‌یناوه، پشتی به‌پرسیارنامه و چاوپێکه‌وتنی قول به‌ستوه و هه‌ک دوو نامراز بۆ کۆکردنه‌وه‌ی زانیاری، له گرنگترین ئه‌و ئه‌نجامانه‌ی توێژینه‌وه‌که پێی گه‌یشتوه ئه‌وه‌یه که په‌یوه‌ندییه‌کانی نیوان ماموستایان و خویندکاران په‌یوه‌ندی ئه‌زینین به‌لام قورمی په‌یوه‌ندییه‌که که موکۆریشی تیا‌دا، زورجار ناسه‌قامگیری رووده‌دات، ره‌نگه‌ خراپیش بێت، ئه‌مه‌ش ناماژیه بۆ ئه‌وه‌ی که هه‌لومه‌رجی

ناو خوی و کولتوری ههیه که کاریگهری له سهر په یوه ندی نیوان ههردوو لایهنی پروسه ی پهره دهی ههیه، زوریه ی کارلیکی زاره کی نیوان ماموستایان و خویندکاران کارلیکی نه رینییه و ده رکه وتوه جنیودان له لایه ن به شیک له ماموستایانه وه ههیه، هۆکاری ئه مهش رهنگه ئه فشاره زورانه بیت ماموستا له کاتی کاری پیشه یی و له ناو پۆل و خویندنگه روه ی ده بیته وه.

تویژینه وه ی دووهم: تویژینه وه ی ممو عمار، ثابت عزیز، ۲۰۲۲، به ناویشانی (دور العلاقة التفاعلية بين المعلم و المتعلم في التحصيل الدراسي)، له جه زانییر.

گرنگترین نامانجی تویژینه وه که بریتیه له ده رخستنی رۆلی ماموستا له سه رخستنی پروسه ی پهره ده دا بۆ به دهسته نینانی ئه نجامیکی باشتر بۆ خویندکاران، ههروه ها کۆمه لگه ی تویژینه وه که بریتیه له خویندنگه یه کی ناماده یی به ناوی ناماده یی موبارک بورقا له شاری تبس له ولاتی جه زانییر، که بیست ماموستای وه ک نمونه و مرگرتوه، نامراز مکانی کۆکردنه وه ی زانیاری بریتیه له تیبینی به به شداری تویژهر و پرسسیار نامه بۆ چاویکه وتن، ههروه ها تویژهر شتیوازی وه سفی به کار هیناوه. له کۆتاییدا تویژینه وه که گه شتوو ه به م ئه نجامه ی که پهره ده نامرازیکه بۆ ئالوگۆری ئه زموون و ئه تواتویبه یه کان له نیوان ماموستا و خویندکاردا و پروسه یه که له ری ی په یوه ندی کردنه وه روو ده دات، تا په یوه ندیبه که دروستتر بیت گه یاندن و ئالوگۆری زانیاری به هیزتر ده بیته و ئه نجامی ئه کادیمی باشتر ده بیته.

۲. تویژینه وه ی نینگلیزی:

تویژینه وه ی سییه م: تویژینه وه ی 2019, CASSANDRA ANN WOODIS , به ناویشانی (Teacher- Student Relationships and Their Impact on Student Achievement in School)

(په یوه ندی نیوان ماموستا و خویندکار و کاریگهری له سه ر ده سه که وتی نه کادیمی خویندکار)، له نه مریکا- ویلایه تی مینیسوتا. له نامانجه گرنگه کان تویژینه وه که، ده رخستنی کاریگهریبه کان په یوه ندی نیوان ماموستا و خویندکار و دۆزینه وه ی بهر به سه ته کان به رده م په یوه ندی ئه رینی نیوان ماموستا و خویندکاره، کۆمه لگه ی و نمونه ی تویژینه وه که بریتیه له خویندنگه یه کی ناماده یی و ماموستا و خویندکارانی ناو ئه خویندنگه یه، ههروه ها تویژینه وه که میتودی شیکاری وه سفی به کار هیناوه و نامراز مکانی کۆکردنه وه ی زانیاری بریتین له چاودیری راسته وخوی پۆل و کارلیکی ماموستا و خویندکار. له کۆتاییدا تویژینه وه که گه شتوو ه به م ئه نجامه ی که په یوه ندی ئه رینی نیوان ماموستا و خویندکار کاریگهری ئه رینی ههیه له سه ر سۆز و هه لسه که وتی خویندکار، ههروه ها له سه ر گه شه کردنی لایه نی زانسته ی پیشکه وتنی پروسه ی خویندن و ههستی یه که گرتوی به له گه ل هاویله کاند، ههروه ها بهر به سه سه مکیبه کان په یوه ندی نیوان ماموستا و خویندکار بریتین له پیشینه ی خرابی خویندکار و که می ئه زموونی ماموستا، په یوه ندی خویندکار له گه ل هاوریکانی، په یوه ندی خراب له ماله وه و که می به شداری دایک و باوک له پهره ده و رینمایه منداله کانیان.

۳. گفتوگۆی تویژینه وه کان:

پاش خستنه رو و ورد بوونه هی له توژیینه مکانی پیشوو گهیشتینه ئەم چەند دەر ئەنجامانە سەبارەت بە نزیکە و دووری له گەل توژیینه مەکان له چەند روویە مەوه، له رووی ئامانجەوه بە گشتی نزیکیهک ههیه له ئامانجی توژیینه مەکان که ئامانجی یهکهمی توژیینه هی ئیمه دەر خستنی سروشتی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکاره، ئەمەش نزیکه له ئامانجی یهکهمی توژیینه هی (محمد ئەنومر)، که دەر خستنی رهوشی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکاره، ئامانجی دووهمی توژیینه مەکان بریتیه له دەر خستنی رۆلی سروشتی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار، که نزیکه له توژیینه هی (Cassandra)، که دەر خستنی کاریگهریهکانی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکاره. ههروهها له رووهکانی کۆمهلهگه و نمونهی توژیینه مەکه و نامراز مەکانی کۆکردنه هی زانیاری و شیواز و میتۆدی توژیینه مەکه: سه سه جهمیان ههروهک توژیینه مەکهی ئیمه له قوناعی ئامادهی ئەنجامدارون، ههروهها توژیینه هی (محمد ئەنومر) له رووی نمونهی توژیینه مەکه نزیکه له توژیینه مەکهی ئیمه که (۲۰۰) خویندکاری به شیوازی پرسیار نامه و مرگرتوه، که توژیینه مەکهی ئیمهش (۴۵۰) خویندکارمان به شیوازی فۆرمی پیومر و مرگرتوه، ههروهها توژیینه هی (Cassandra) ماموستا و خویندکاری و مرگرتوه به شیوازی چاودیزی راستهوخۆی پۆل، به لأم توژیینه هی (ممو عمار) جیاواز له توژیینه مەکهی ئیمه و توژیینه مەکانی تر تهنها ماموستایانی و مرگرتوه به شیوازی چاوپیکهوتن و به تیبینی به بهشاری، ههروهها توژیینه مەکانی (ممو عمار، محمد ئەنومر) شیوازی و هسفیان به کار هیناوه ههروهک توژیینه مەکهی ئیمه، به لأم توژیینه هی (محمد ئەنومر) له گەل ئەوهشدا میتۆدی توژیینه هی باری به کار هیناوه که جیاوازه له توژیینه مەکهی ئیمه که میتۆدی رووپینوی کۆمهلایهتی به شیوازی و مرگرتنی نمونه به کارهاتوه، ههروهها توژیینه هی (Cassandra) میتۆدی و هسفی به کار هیناوه. ههروهها له رووی ئەنجامهکانی توژیینه مەکه: توژیینه مەکانی (ممو عمار، Cassandra)، نزیکن له رووی ئەنجامهکان، چونکه ههردوکیان گهیشتون بهی ئەنجامهی که پهیوهندی ئهرینی نیوان ماموستا و خویندکار کاریگهری له سه سه خویندکار ههیه له رووهکانی ههست و سۆز و ئەنجامی ئەکادیمی و زانستی خویندکار، ههروهها توژیینه هی (محمد ئەنومر، Cassandra)، نزیکن له رووی ئەنجامی بوونی ریگری کلتوری و کۆمهلایهتی له پهیوهندییه کهدا، توژیینه مەکهی ئیمهش له کۆتاییدا ههولدهات بگات به چەند ئەنجامیک.

بهشی دووهم: چوارچینهی تیوری و کارلیکی کۆمهلایهتی نیوان ماموستا و خویندکار

باسی یهکهم: چوارچینهی تیوری پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار

تیوری فیربوونی کۆمهلایهتی (Social Learning Theory)

گرنگترین زاناکانی ئەم تیوره ئەلبیرت باندورا (Albert Bandura) یه (۱۹۵۲ - ۲۰۲۱)، لایهنگرانی ئەم تیوره پینانوایه شیواز مەکانی پهرومرده و پنگهیانندی کۆمهلایهتی رۆلیکی گرنگ دهگیرن له فیربوونی تاکهکان لهو شیوازه رهفتارانهی که به هۆیهوه دهگهن به نامانجهکانیان. ههروهها بنهماکانی تیوره که بریتین له :

۱. تاک رهفتار مەکانی ریکدهخات له ریگهی پرۆسهی مهعریفیهوه و مەک (سه سه نجان، بیر هینانهوه، خهیاڵ و بیر کردنهوه) که توانای کاریگهریان ههیه له به دهسههینانی رهفتار، که له ریگهی تیبینیکردنی رهفتاری کهسانی ترهوه دروست دهبنیت (العقاد، ۲۰۰۱ : ۱۱۴).

۲. فیربوون له ریگهی مۆدیل: مروف و مک بونه موریکی کۆمه لایهتی کاریگهری ههلویست و رهفتاری کهسانی دیکهی له سهره به تاییهت کهسانی که لیهاتووی و توانایهکی بهرز یان پینگیهکی کۆمه لایهتی بهرز یان ههیه، مروف لهو کهسانه زیاتر فیر دهییت له ریگهی سهرنجدان و لاسایکر دنهوه (ابو جادو، ۲۰۰۷: ۴۷).

۳. کاریگهری خودی: کاریگهری خودی گهشه دهکات لای تاک له ریگهی و هرگرتنی زانیاری کهسی کاریگهر لهو کار و شارهز ایبانهی خوی نهجامیدهات که به دهسپینانی کهسی سهر چاومیهکی گرنگه بو ههستکردن به کاریگهری خودی، تاک باومر به خوی دینی که دهتوانییت ههندیک کار و رهفتاری جیا جیا نهجامیدهات که دهییت نهوانهیی و مک نهون یان لهو دهچن دهتوانن لهو کارانه بکهن، ههروهها قهناعهتهینانی زارهکی دهوریکی گرنگی ههیه له سهر کهوتن به سهر کۆسپ و تهگهر مکاندا که ههستی متمانه به خود زیاتر دهییت کاتیک کهسیک بیته هاندهری کهسیکی تر (عمر، عزالدین، ۲۰۲۲: ۲۳۶-۲۳۷).

۵. پاداشت و سزا کار دهکاته سهر رهفتاری تاک، نهگهر پاداشتکار له سهر نهجامدانی رهفتاریک لهو رهفتاری زیاد دهکات، یان به پێچهوانهوه نهگهر سزا درا له سهر نهجامدانی رهفتاریک لهو رهفتاری دوور دهکهوتنهوه (نلسون، ایزریئل-الن-س، ۲۰۱۹: ۲۴۵). لیرهده رافهی پهیوهندی نیوان مامۆستا و خویندکار له پروانگهی ئهم تیورهوه دهخهینهروو:

۱. مامۆستا و خویندکار له ریگهی کارلیک و پهیوهندی کۆمه لایهتی فیر دهبن و کاریگهری خیزان و هاویری و راگهیاندن و دهور بهر له سهر شیوازی ههلسوکموت و بیرکردنهوه و رهفتاریان ههیه.

۲. شیوازی رهفتار و وانوتهوه و مامهله و کهسایهتی مامۆستا کاریگهری له سهر رهفتاری خویندکار و ناستی بهشداری و چالاکییهکانی ههیه له پرۆسهی خویندندا.

۳. پهیوهندی نهیینی له نیوان مامۆستا و خویندکار دا دهیته هۆکاری زیادبوونی متمانه به خۆبوونی خویندکار و هاندان و پشتگیری مامۆستا گرنگه بو بهشداری کارای خویندکار له پرۆسهی خویندندا.

۴. شیوازی فیدباک و ههلسهنگاندنی مامۆستا بو خویندکار کاریگهری له سهر پهیوهندی نیوانیان و پرۆسهی خویندن ههیه، پیویسته مامۆستا دهرهت به خویندکار بدات له دهریری راویچوونی تاییهتی خوی.

۵. پاداشت کاریگهری له سهر نهجامدانی بهردوامبوونی رهفتاری باش ههیه و سزاش کاریگهری له سهر کهمبونهوهی رهفتاری خراب ههیه.

۶. گرنگی دروستکردنی ژینگهیهکی نهیینی له پۆلدا و رۆلی مامۆستا لهو ژینگهیهدا دهیته هۆی خوشهویستکردنی بابتهی وانهکه و پرۆسهی خویندن لای خویندکارهکه.

باسی دووه: کارلیکی کۆمه لایهتی له پرۆسهی خویندندا

مهیدانی خویندنگه بواریکی دهروونی و کۆمه لایهتییه و ناتوانریت دیاردهی دهروونی و کۆمه لایهتی تیایدا له یهکتر جیا بکرینهوه، کارلیک و بهریهکهوتنی کۆمه لایهتی نیوان مامۆستا و خویندکار بریتییه له بهخشین و راستگویی و ریز و خوشهویستی، کاتیک ئهم ریزگرتنه له نیوان مامۆستا و خویندکار دا ههییت کارلیک و کار دانهوه دروست دهکات نهوکات پیکهوهیی و هاوکاری لیدهکهوتنهوه، ههروهها پیویسته مامۆستا خویندکار بناسیت له رووی ناستی تیگهیشتن و زانستی خویندکار، بو نهوهی خویندکار باش ههلسهنگینی و ئهم کارلیکه له پیناو بهرزکردنهوهی توانا و لیهاتووییهکانی خویندکار

بیت(خنجر، ۲۰۲۰: ۱۸۶-۱۸۹)، لیرهدا شیواز مکانی کارلیکی نیوان ماموستا و خویندکار له پۆلدا دهخهینه پروو، که ئەم کارلیکه روو دهدات به نامانجی ئالوگۆری بیر و راو بیرۆکهکان له نیوان خویندا بۆ بهدییهنانی خوگونجانن و پهیوهندی دروست، ههروهها کۆمهلیک کردار و چالاکییه له ئهجمای پهیوهندی زارمکی و نازارمکی له نیوان ماموستا و خویندکاردا روودهدات بۆ گهیشتن به نامانجه پهروه دهییهکان(جابر، ۲۰۰۴: ۱۶)، شیواز مکانی کارلیکی ماموستا و خویندکار له پۆلدا پینکدین له:

ا. کارلیکی زارمکی: کارلیکی زارمکی له ریگیای قسهکردنهوه روودهدات و بریتیه له گفتوگو و راگۆرینهوه له نیوان ماموستا و خویندکاردا، بهشی زۆرینهی کارلیکی پۆل چالاکی زارمکییه له لایهن ماموستا و خویندکارهوه، سهبارمته به ماموستا زۆربهی گوفتار مکان گوفتاری زانستی و پهیوهستن به ناوهروکی وانوه و یان گوفتاری سۆزداری و تاییهتن به رینمای و ناراستهکردن به نامانجی ناراستهکردنی خویندکاران بۆ ریکخستنی رهفتار و ئاکاریان، شیوازی ههلسوکهوتی ماموستا له ناو پۆلدا کاریگهری له سهرکارلیک و پهیوهندییهکان ههیه(الخطابیه، ۲۰۰۲: ۱۵۳)، له ریگهی زمانهوه کلنور و بهها و پهروه مکان دهگوازرینهوه و تاک به کۆمهلهگهوه و نهو مکان به یهکنهوه دههستهترینهوه، زمان نامرازیکی سهرمکی پهیوهندی و گهیانن و تیگهیشته له نیوان تاکهکاندا، بۆیه ههه کهمووکورییهک له زماندا گرفت بۆ تیگهیشتن و بیرکردنهوه دروست دهکات(حسین، ۲۰۱۵: ۷۶).

ب. کارلیکی نازارمکی: ئەمجۆره پشت به زمانی قسهکردن نابهستیت، بهلکو پشت دهبهستیت بهو هیماو جولانهی که مروف له گواستنهوهی هزریک یان مانایهکی دیاریکراو بۆ مروفهکانی تر به کاریدههینیت(کشک، ۱۹۸۵: ۴۳-۴۴)، وهک جولاندنی سهسر یان دهست بۆ گهیانندی مانای تاییهتی، یان به بهکارهینانی جولهی چاو له کاتی تورهبوون یان سهسر سورمان له بهرامبهر شتیکیدا، شیوازی وهستان و ریکی جهسته و شیکپۆشی که ئەمانه ههموو کاریگهریان له سهسر بهرامبهر ههیه.

باسی سئیهم: رهگهزهکانی پرۆسهی خویندن

پرۆسهی خویندن له سێ رهگهزی سهرمکی پینکدیت که بریتین له:

یهکهم: ماموستا

ماموستا ههلسورینهی پرۆسهی فیرکردنه، ههروهها کهسایهتی ماموستا له رووی توانای زانستی و پهروهدهی و پیشهیی خاوهنی چهند تاییهتمهندی و ئهرکیکی سهرمکییه له پرۆسهی پهروهده و فیرکردندا:

ا. تاییهتمهندییهکانی ماموستا: ماموستا وهک یهکیک له رهگهزه سهرمکییهکانی پرۆسهی خویندن پێویسته چهند تاییهتمهندییهکی ههینت تا پرۆسهی پهروهده به هۆیهوه بهره و پیش بجیت و بگات به نامانجهکانی:

۱. تاییهتمهندی جهستهیی: ماموستا پێویسته له رووی جهستهیی تهندروستی باش بیت ئەمش یارمهتی دهدات بهرگهی قورسی و سهختیهکانی کارکردن بگریت وهک وانوتهوه و جولهی جهستهیی له پۆلدا، پێویسته له رووی جهستهیی و توانای گهیانن و قسهکردن و ههستهکانی بیستن و بیینی تهندروست بیت (ابو خلیل، ۲۰۱۱: ۱۴۳)، ههروهها پێویسته ماموستا له رووی روخسار و جل و بهرگهوه شیک پۆش و ریک بیت.

۲. تاییهتمهندی عهقلی و دهروونی: پێویسته ماموستا له رووی ئاستی زیرمکی ئەکادیمی و زیرمکی کۆمهلایهتی شیاو بیت و توانای فیرکردن و تیگهیانندی خویندکارانی ههینت(قهههتانی، ۲۰۰۸: ۱۳).

۳. پهیوهندی گونجاو له گه‌ل خویندکاران: له ریگه‌ی کارلیکی کومه‌لایه‌تی ماموستا ئەزموون و زانیاری دهبه‌خشی به خویندکار، خویندکاریش له ریگه‌یهوه دهبه‌خشی و فیر ده‌بیت (عبدالرحمن، ۲۰۱۲: ۵)، ماموستا پپو‌یسته ئەو ریگه و ئامرازانه‌ی په‌یوهندی بزانتیت که له ریگه‌یانوه بتوانیت ئەو زانیاری و لئهاتوو‌بیانه‌ی که هه‌یه‌تی بیگه‌ینیت به خویندکاران، له گه‌ل ناستی ده‌روونی و عه‌قلیان بگونجیت (ابو خلیل، ۲۰۱۱: ۱۴۵).

۴. نو‌یگه‌ری: پپو‌یسته ماموستا به‌رده‌وام به دو‌وای زانست و زانیاری و شی‌وازی وانه گوتنه‌وه‌ی سه‌رده‌می و نو‌یدا بگه‌ریت، چونکه ئەمه واده‌کات توانا و لئهاتوو‌بی و کار‌یگه‌ری ماموستا زیاتر بیت (مام عبدالله، ۲۰۲۱: ۱۰۷).

۵. تاییه‌تمه‌ندی سۆز‌داری و هه‌لچوونی: پپو‌یسته ماموستا هاوسه‌نگ بیت له ره‌فتار و بی‌کر‌دنه‌وه و قسه‌کردندا، ئەمه‌ش دو‌وری ده‌خاته‌وه له تو‌ره‌ی و بی‌ی‌کی له ئەرکه‌که‌یدا، هه‌روه‌ها زانا و ده‌رووناسی نه‌مسایی (زیگومهند فرۆید Sigmund Freud) (۱۸۵۶-۱۹۲۹) پپو‌ی‌وایه‌ ریز و خو‌شه‌ویستی نیوان ماموستا و خویندکار د‌ل‌نیایی سه‌رکه‌وتی پرۆسه‌ی خویندن و فیربوونه، چونکه ماموستا رۆلی هه‌یه له دیار‌یک‌ردنی که‌سایه‌تی خویندکاردا (ئالانی، رووف محمد، ۲۰۲۲: ۱۰۹).

۶. تاییه‌تمه‌ندی ئەخلاق: ماموستای سه‌رکه‌وتوو خاوه‌ن ره‌فتاری باش و به‌ر‌پرس‌یار‌تییه، راست‌گو و خاوه‌نی متمان‌یه‌ لای خویندکار‌مکانی، پابه‌نده به به‌هاکانه‌وه و ریز له خویندکار و مافه‌کانی ده‌گریت (ابو خلیل، ۲۰۱۱: ۱۴۴).

۷. رووانی‌ی ئەرینی: ماموستای سه‌رکه‌وتوو باو‌م‌ری به توانای خویندکار‌مکانی هه‌یه و چاو‌ه‌روانی گه‌وره‌ی لینیان هه‌یه، له رووی ناستی زیره‌کی و تواناکانیان و هه‌میشه ده‌بیته پ‌النه‌ری ئەرینی خویندکاران.

ب. ئەرکه‌کانی ماموستا له پرۆسه‌ی په‌یوهندی له گه‌ل خویندکار دا:

۱. گرنگه ماموستا خویندکار فیری به‌هاکان بکات و ببیته پپش‌ره‌ویک له‌و بو‌ار‌ده‌دا بو‌ خویندکار، په‌رو‌مه‌دی به‌های سه‌رکه‌وتوو لای خویندکار کار‌یگه‌ری ده‌بیت له دروست‌کردنی په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیز له نیوان ماموستا و خویندکاردا (نیسماعیل، بابان، ۲۰۲۲: ۱۱۱-۱۱۳).

۲. ئەرکی ماموستا له پۆل‌دا وروژ‌اندنی بی‌ری خویندکاره نه‌ک بابته‌کان به خویندکار له به‌ر‌بکات (میکه، ۲۰۱۲: ۱۲-۱۳).

۳. ئەرکی ماموستا پیدانی رینمایی و ئاراسته‌کردنی خویندکارانه (شریعت‌مداری، ۱۳۸۶: ۲۰۲).

۴. ماموستا گرنگه له پ‌ال بوونی مه‌عریفه‌ی زانستی، کار‌امیی وانه‌وتنه‌وه و لئیزانییه‌کانی گه‌یاندن و هه‌لسوکه‌وتیشی هه‌بیت (مسته‌فاز‌ده، ۲۰۲۲: ۹۳).

۵. شار‌ه‌زایی و زانیاری له سه‌ر تاییه‌تمه‌ندی قوناغه‌کانی ته‌مه‌نی خویندکار له لایه‌ن ماموستاوه گرنگه (مسته‌فاز‌ده، ۲۰۲۲: ۹۵).

۶. پپو‌یسته ماموستا ره‌چاوی جیا‌وازی تاکایه‌تی خویندکاران بکات، له به‌ر ئەوه‌ی خویندکاران جیا‌وازن له رووی زیره‌کی و توانای تیگه‌یه‌شتن و ناستی کومه‌لایه‌تی و ره‌وشی خیزانی و کلتور‌بیان (عبدالرحمن، ۲۰۱۲: ۵).

دو‌وه‌م: خویندکار

خویندکار یه‌کیکه له ره‌گه‌زه به‌ر‌ه‌تییه‌کانی پرۆسه‌ی خویندن، پپو‌یسته به‌شدار‌بییه‌کی کار‌ای هه‌بیت له پرۆسه‌که‌دا، لئیر‌ده‌دا تاییه‌تمه‌ندی و رۆله‌کانی له پرۆسه‌ی خویندندا ده‌خه‌ینه روو:

۱. تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی خویندکار:

۱. ئارمزوی فیربوون: خویندکار حمزی له فیربوون و پهره پیدانی زانیارییهکانی ههیه، کهسێکه پهره ده و، ئهمومون و زانیاری له ماموستا و مردهگریت و پرۆسهی پهره ده له سهر ئهو بونیاد نراوه (لبصیص، ۲۰۰۴: ۱۸).

۲. چالاک (کارایی): کارایی خویندکار ههموو ئهو چالاک و کوششانهیه که خویندکار له ماوهی خویندیدا ئهنجامی دهدات و هک چالاک نوسینهکی و زارهکی و هزری و جهستهیی، ههروهها کارایی خویندکار له ڕینگهیی تاقیکردنهوه و خهملاندن و نهموه دهپۆریت (سهعید، ۲۰۲۴: ۱۷۷)، ههروهها له پۆلدا پرسیار و گفتوگو دهکات به ئامانجی تیگهیشتن و گهشهپیدانی تواناکانی.

۳. ئامانج: ئامانجی روونی ههیه، به جۆریک دهرانیت ئامانجهکانی چین.

۴. رهنهگرانه: توانای شیرکردنهوه و ههلسهنگاندنی بابتهکانی ههیه.

۵. بهر پرسیاریتی: پابهنده به یاسا و رینمایی و ریکارهکانی سیستمی خویندنهوه و ئهرکهکانی راییی دهکات.

ب. رۆلی خویندکار له پهيوهندی کارلیککاراندا: ئهم رۆلانه هاوکار دهبن له دروستکردنی ژینگهیهکی فیرکاری کاریهگر که تیایدا ماموستا و خویندکار دهتوانن سود له پرۆسهی خویندن و مرهگرن:

۱. بهشداریکردن: پنیوسته خویندکار بهشداری کارای ههیبیت له پرۆسهی پهره ده و فیرکردندا، چونکه به بی بهشداری خویندکار نا هواسهنگی له پرۆسهکهدا روو دهدات، ئهمهش دهیبته هوی سست بوونی پرۆسهکه.

۲. سههرکهوتن: پنیوسته خویندکار له قوناغیک بچینه قوناغیکی تری خویندن، که بو ههر سالییک قوناغیک دهریت، ئهمهش پنیوستی به فیربوون و بهشداری چالاک وانهکان ههیه (عزیز، ۲۰۲۲: ۴۴).

۳. ریزگرتن: پنیوسته ریز له ماموستا و سیستم و هاوڕی و هاوڕهلهکانی بگریت، ههروهها رهوشتی ئهرینی و پشهیهی بنوینیت.

سێیهم: پرۆگرامی خویندن

پرۆگرامی خویندن بریتیه له ههموو خویندن و چالاک و کارامهیهانی که خویندکار له خویندنگهدا پنیههلهدهستتیت له ناو پۆل و دهموهی پۆلدا، له ژیر چاودیری و ئاراستهکردنی ماموستا و خویندنگهدا (سهعاتی، ۲۰۱۹: ۳۱)، پرۆگرامی خویندن پیکدیت له دوو جۆر که پرۆگرامی فهرمی و پرۆگرامی نافهرمی دهگرتهوه، جۆری بهکهمیان پرۆگرامیکی نوسراو و پلان بو دارپژراوه، که له لایهن و مزارتهوه دانراوه بو پهره ده کردن و فیربوون و فیرکردنی خویندکار به سههرپهرشتی ماموستا، بهلام جۆری دووهمیان پرۆگرامیکی نهوسراوه که سههرجهم شارهبایی و کوزانیارییهکان دهگرتهوه که خویندکار پنی ههلهدهستتیت له دهموهی پرۆگرامی فهرمی و به دهر له سههرپهرشتی ماموستا، بهلکو به هۆکاری کارلیککردنی رۆژانهیه له گهل ماموستا و هاوڕی و هاوڕهلهکانی به هوی چالاکیهکانی خویندنگهوه (سهعاتی، ۲۰۱۹: ۱۹۷)، ئهم دوو جۆره تهواوکهری یهکترن. ئامانجی سههرکی پرۆگرامهکان تهنها زانیاری نیه بهلکو فیرکردنی چونیتهی دهسهکوتنی زانیارییه، پنیوسته گرنگی به شتیوازی چارمهسرکردن و ئاسانکاری پرۆگرامهکان بدریت، ههروهها گرنگه بگونجیت له گهل پیدایهستی خویندکار و بهشدارییهکی چالاک پنیکریت له بهرنامهکاندا (عید السلام، ۲۰۱۸: ۱۴-۱۸)، ههروهها ههر کهسێک که بهشداری له پرۆسهی پهره ده و پشهیهی ماموستایی دهکات پنیوسته له ئامانجهکانی پهره ده و پیداکوچی تیبگات، چونکه شتیوازهکانی وانه و تنهوه و گهیباندنی پرۆگرامی خویندن کاریهگری زۆریان له سههر پرۆسهی خویندن ههیه.

۰،۸۸	مقایس الفا کرونباخ
------	--------------------

۴. بوارهکانی توژیینهوکه:

ا. بوارى مرۆبى: بریتیه له (۴۵۰) خویندکار له خویندنگه نامادهبییهکانى سنورى بهرئوبهرئیتی پهروهدهی دوکان سهر به بهرئوبهرئیتی گشتی پهروهدهی روژناوای سلیمانی.

ب. بوارى شوینی: بریتیه له قهزای دوکان- سلیمانی.

ج. بوارى کاتی: بریتیه لهو ماوهیهی که کاره مهیدانییهکانی توژیینهوکهی تیا دا نهجامدراوه، که دهکاته (۴/۱۷ / ۲۰۲۵ ههتا ۲۰۲۵ / ۷ / ۲۰۲۵).

باسی سییهم: رۆلی سروشتی پهوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرۆسهی خویندندا

۱. زانیارییه گشتیهکان: خشتهی (۱) زانیارییه گشتیهکان روون دهکاتهوه

ریزبهندی	%	دوو باره بوونهوکان	زانیارییه گشتیهکان	
2	47.3	213	نیر	رهگهز
1	52.7	237	می	
1	56.0	252	کهمتر له 18	تهمهن (سأل)
2	37.8	170	18-19	
3	6.2	28	زیاتر له 19	
2	32.0	144	10	قوناعی خویندن
1	39.3	177	11	
3	28.7	129	12	
1	62.2	280	زانستی	جووری خویندن
2	37.8	170	ویژهی	
3	21.6	97	کوربان	رهگهزی خویندنگه
2	26.2	118	کچان	
1	52.2	235	تیکهل	
100		450	کۆی گشتی	

له خشتهی (۲): دهردهکویت بهرزترین ناستی رهگهز بریتیه له رهگهزی (می) دهکاته ریژهی (52.7%)، ریژهی رهگهزی نیر دهکاته (47.3%)، بهرزترین ناستی تهمهن بریتیه له تهمهنی (کهمتر له 18) سأل که به ناستی بهکم دادندریت که دهکاته ریژهی (56%)، ههروهها ناستی دووم له (تهمهن) بریتیه له تهمهنی (18 – 19) به ریژهی (37.8%)، نزمترین ناستی تهمهن بریتیه له تهمهنی (زیاتر له 19) سأل به ریژهی (6.2%)، ههروهها بهریژهی (39.3%) لهقوناعی (11) دهخوینن که به ناستی بهکم دادندریت، بهریژهی (32.0%) لهقوناعی (10) دهخوینن که به ناستی دووم دادندریت، بهریژهی (28.7%) لهقوناعی (12) دهخوینن که به ناستی سنیهم دادندریت، ریژهی (62.2%) جووری خویندنیان بریتیه له

له خشتهی (3): دهر دهکویت ریژهی وه لام دانوه بو بژاردهی (هرگیز) دهکاته (5.48%), بو بژاردهی (کهمجار) دهکاته (7.11%), بو بژاردهی (ههندیجار) دهکاته (18.52%), بو بژاردهی (زورجار) دهکاته (57.93%), بو بژاردهی (همیشه) دهکاته (10.96%), ههروهها ناومنده ژمارهیی بریتیه له (3.62), بهگۆیری (مقایسی لیکات الخماسی) نهجامی ئهم پرسیاره له لایهن لیتویژر او انهوه به شیوهیهکی گشتی دهکاته (زورجار), گرنگی ریژهیهکی (Relative Important) له لایهن لیتویژر او انهوه دهکاته (72.33%), ههروهها لادانی پێوانهیی دهکاته (0.96).

2- رۆلی پهروهدهیی سروشتی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرۆسهی خویندندا

خشتهی (4) لایهنی پهروهدهیی له پرۆسهی خویندندا روون دهکاتهوه

ئهنجام	گرنگی ریژهیی	لادانی پێوانهیی	ناومنده ژمارهیی	همیشه	زورجار	ههندیجار	کهمجار	هرگیز	برگه	
				ژ	ژ	ژ	ژ	ژ		
Results	RI	S.D	Mean	%	%	%	%	%		
زورجار	77.2		1.30	3.86	215	69	82	58	26	ماموستا ریگه پندهدات به نازادی رای خۆم دهر بېرم.
					47.78	15.33	18.22	12.89	5.78	
همیشه	93		0.75	4.65	343	75	18	9	5	ماموستاکان به ناوی خۆم بانگم دهکن.
					76.22	16.67	4.00	2.00	1.11	
ههندیجار	63.6		1.32	3.18	105	79	101	120	45	ههست دهکم به جیاوازی ماملهیی ماموستا له نیوان خویندکاری ناست بهرز و ناست نزم
					23.33	17.56	22.44	26.67	10.00	
ههندیجار	53.6		1.37	2.68	70	61	74	143	102	ههست دهکم جیاوازی ناستی کومه لایهتی ماموستا (ژینگهیی بناساله) کاریگهیی ههیه له سهه پهیوهندی له گهڵ ماموستاکاندا
					15.56	13.56	16.44	31.78	22.67	
زورجار	78.4		1.22	3.92	212	79	91	49	19	ماموستاکان ماملهیی داپهروههراوه له گهڵ خویندکاران دهکن.
					47.11	17.56	20.22	10.89	4.22	
زورجار	71.6		1.29	3.58	156	83	108	72	31	رهزامله له شیوازی وانه وتنهوهی ماموستاکان.
					34.67	18.44	24.00	16.00	6.89	
همیشه	85.8		1.07	4.29	274	86	46	33	11	کاتییک له باباتییک تیناگهه دهتوانم پرسیار له ماموستا بهکم.
					60.89	19.11	10.22	7.33	2.44	
زورجار	71		1.34	3.55	162	72	107	70	39	ماموستاکان گرنگی به بېر و راکانم دهدهن
					36.00	16.00	23.78	15.56	8.67	

هه‌ندێجار	58		1.34	2.90	82	71	85	146	66	به هۆی رهفتاری هه‌ندێك مامۆستا بهرامبهرم حهز ناكهم بهشدارى وانهكان بكهم.
					18.22	15.78	18.89	32.44	14.67	
زۆرجار	81.2		1.14	4.06	221	104	70	41	14	مامۆستاكان هانمدهدن بۆ بهشدارى كردن له چالاكییهكانى پۆلدا.
					49.11	23.11	15.56	9.11	3.11	
هه‌ندێجار	66.2		1.38	3.31	132	74	96	99	49	مامۆستاكان بۆ بهير كردنهوى رهخنهگرانه نهك شیوازی له بهركردنى وانكان
					29.33	16.44	21.33	22.00	10.89	
ههمیشه	84.8		1.06	4.24	263	88	51	42	6	كاتێك له بابتهك تێناگهم مامۆستاكان نامادن بۆ دووباره رونكردنهوى بابتهكه.
					58.44	19.56	11.33	9.33	1.33	
زۆرجار	73.2		1.27	3.66	169	79	108	69	25	رهزامه‌ندم له شیوازی هه‌سهنگاندنم له لایهن مامۆستا.
					37.56	17.56	24.00	15.33	5.56	
زۆرجار	68.8		1.27	3.44	134	77	113	103	23	ههست دهكهم مامۆستاكان له كاتى وانه‌دا زیاتر بایه‌خ به وانكه دده‌ن نهك خویندكار.
					29.78	17.11	25.11	22.89	5.11	
زۆرجار	73.31		1.22	3.67	2538	1097	1150	1054	461	كۆی گشتى
					40.29	17.41	18.25	16.73	7.32	

له خستهى (٤): دهردهكهوت رێژهى وه‌لام دانوه بۆ بژاردهى (هه‌رگیز) دهكاته (7.32%), بۆ بژاردهى (كه‌مجار) دهكاته (16.73%), بۆ بژاردهى (هه‌ندێجار) دهكاته (18.25%), هه‌روه‌ها رێژهى وه‌لام دانوه بۆ بژاردهى (زۆرجار) دهكاته (17.41%), بۆ بژاردهى (ههمیشه) دهكاته (40.29%), له كاتێكدا به شیوهیهكى گشتى ناوه‌نده ژماره‌ی بریتیه له (3.67), به‌گۆزى (مقایسه‌ی لیکات الخماسی) نه‌جامى ئەم پرسیاره له لایهن لیتوئیزراوانهوه به شیوهیهكى گشتى دهكاته (زۆرجار) هه‌روه‌ها گرنگی رێژهیه‌كه‌ی (Relative Important) ئەم پرسیاره له لایهن لیتوئیزراوانهوه دهكاته (73.31%) و لادانى پێوانه‌ی دهكاته (1.22).

٣- رۆلى كۆمه‌لایه‌تى سروشتى په‌یوه‌ندى نێوان مامۆستا و خویندكار له پرۆسه‌ی خویندندا

خسته‌ی (٥) لایه‌نى كۆمه‌لایه‌تى له پرۆسه‌ی خویندندا روون دهكاتهوه

ئه‌نجام	گرنگی رێژهی	لادانى پێوانه‌ی	ناوه‌نده ژماره‌ی	ههمیشه	زۆرجار	هه‌ندێجار	كه‌مجار	هه‌رگیز	برگه
				ژ	ژ	ژ	ژ	ژ	
Results	RI	S.D	Mean	%	%	%	%	%	

					41.33	31.33	18.44	5.78	3.11	مامۆستاكان هانمدهدن پابهندی بهها نایینی و نهخلاقییهکانی کۆمهنگه بيم
زۆرجار	82.8	1.04	4.14		211	146	47	35	11	مامۆستاكان هانمدهدن پابهندی نایینی کۆمهنگه بيم
					46.89	32.44	10.44	7.78	2.44	
زۆرجار	82	1.02	4.10		203	134	74	31	8	مامۆستاكان هانمدهدن پابهندی یاساو رینماییهکان بيم
					45.11	29.78	16.44	6.89	1.78	
زۆرجار	70.87	1.18	3.54		1794	1590	1026	887	553	کۆی گشتی
					30.67	27.18	17.54	15.16	9.45	

له خشتهی (5): دهر دهکمویت ریژهی وهلام دانوه بو بزاردهی (هرگیز) دهکاته (9.45%)، بو بزاردهی (کهمجار) دهکاته (15.16%)، ههروهها ریژهی وهلام دانوه بو بزاردهی (ههندیجار) دهکاته (17.54%)، بو بزاردهی (زۆرجار) دهکاته (27.18%)، بو بزاردهی (هههمیشه) دهکاته (30.67%)، له کاتیکدا ناوهنده ژمارهیی بریتیه له (3.54)، که بهگۆیری (مقایسهی لیکات الخماسی) نهجای ئهم پرسیاره به شیوهیهکی گشتی دهکاته (زۆرجار)، ههروهها گرنگی ریژهیهکهی (Relative Important) ئهم پرسیاره له لایهن لیتویژراوانهوه به شیوهیهکی گشتی دهکاته (70.87%)، لادانی پێوانهیی دهکاته (1.18).

4- رۆلی سروشتی پهیوهندی نیوان مامۆستا و خویندکار له سهه لایهنی دهروونی خویندکار له پرۆسهی خویندندا .

خشتهی (6) لایهنی دهروونی له پرۆسهی خویندندا روون دهکاتهوه

نهنجام	گرنگی ریژهیی	لادانی پێوانهیی	ناوهنده ژمارهیی	هههمیشه	زۆرجار	ههندیجار	کهمجار	هرگیز	برگه
				ژ	ژ	ژ	ژ	ژ	
Results	RI	S.D	Mean	%	%	%	%	%	

له خشته ی (۷)، به بهکار هیئانی هاوکیشهی (Spearman's rank correlation coefficient): در دهکویت پیوهندیکی ناماری بهلگهداری همیه له نیوان (سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار و پرؤسهی خویندن) که بههاکهی دهکاته (0.855)، ئهمش دریدهخات که پیوهندیکی ناماری راستهوانهی بههیز همیه له نیوان (سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار و پرؤسهی خویندن)، ههروهها پیوهندیکی بهلگهداره لهبر ئهوهی (ناستی بهلگهداری-P-value) بچوکره له بههای (0.05)، کهواته قبولی گریمانهی (H1) دهکین و رفری گریمانهی (H0) دهکین.

گریمانهی دوهم: رؤلی سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرؤسهی خویندندا.

خشته ی (۸) رؤلی سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار له پرؤسهی خویندندا روون دهکاتهوه

ANOVA Table (F-test)		معامل التحديد	ناستی بهلگهداری	تاقیکردنهوی ت	المعلمت B	نموذج Model
ناستی بهلگهداری	بههای تاقیکردنهوی ف					
(الداله) Sig.	قیمة F	R ²	(الداله) Sig.	(اختیار) T T-test		
0.000	1220.538	0.732	0.000	12.963	0.956	جیگیر (ثابت)
			0.000	34.936	0.7001	سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار

H0: سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار رؤلی نیه پرؤسهی خویندندا.

H1: سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار رؤلی همیه له پرؤسهی خویندندا.

له خشته ی (۸)، له ریگهی مؤدیلی (Rank Regression Model)، بهگۆیرهی بههای تاقیکردنهوی ف (ANOVA Table -F-Test): روونی دهکاتهوه ئهم داتایه گونجاوه بؤ مؤدیلی (Rank Regression Model)، چونکه ناستی بهلگهداری (Sig.) بچوکره له ناستی بهلگهداری (مستوی المعنوي) ی (0.05).

بهگۆیرهی تاقیکردنهوی (تاقیکردنهوی ت) بؤ (سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار) دهکاته (34.936) ههروهها بههای ناستی بهلگهداری (0.000) در دهکویت (سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار) رؤلایان همیه (له پرؤسهی خویندندا)، لهبر ئهوهی ناستی بهلگهداری (Sig.) بچوکره له (0.05)، کهواته قبولی گریمانهی (H1) دهکین و رفری گریمانهی (H0) دهکین. ههروهها بهگۆیرهی بههای (معامل التحدید-R²) که دهکاته (0.732) واته بهریزهی (73.2%) ناستی (سروشستی پیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار) رؤلایان همیه (له پرؤسهی خویندندا).

باسی سییهم: نهجام و راسپارده و پیشنیارهکانی توئزینهوهکه

یهکهه: نهجامهکانی توئزینهوهکه

سروشستی پیوهندیکیهکه:

۱. له وهلامی خویندکاران دهردهکویت که سروشتی پهیوهندی نیوان ماموستا و خویندکار هردوو شیوازی فصرمی و نافصرمی له خوی دهگریت، بهلام زیاتر شیوازی مامهلهکردنی فصرمی زاتره، به جوریک ماموستا سنوریک هییه له ههلسوکوتکردن و پهیوهندی له گهل خویندکاردا که شیوازیکه له پهیوهندی فصرمی، به هویوه ماموستا پینگهیهکی دهسه لاتدار تر له بهرامبهر خویندکاردا پیشان دهدات، نهمش به گرنگیدان به پهیوهندی هاوریهتی (نافصرمی)، که لیره دا پهیوهندیهکه ستونی به و ماموستا دهسه لاتداره به رمچاوکردنی مامهلهکردنی هاوریهتیانه له گهل خویندکاردا.

۲. ماموستا متمانه به خویندکار دهکات، به بوچوونی توژمر نهمه به هوی بوونی پهیوهندی پهرودهی له نیوان ماموستا و خویندکار دروست بووه، که کاریگری له سهر متمانه بهخوبوونی خویندکار هییه، نهمش رولی نهرینی دهییت له سهر لایهنی پهرودهی و کومه لایهنی و دهروونی خویندکار له پرۆسهی خویندکار.

رۆله پهروددهیهکان:

۲. ماموستا گرنگی به بیرورای خویندکار دهدات، ههروهه ریگه به خویندکار دهدات به ئازادی بیرورای خوی دهربیریت و پرسیار بکات، نهمش کاریگری هییه له دروستبوونی بیرکردنهوی رمخهیی لای خویندکار و دورکوتهوه له لهبهرکردنی بابتهکان به بی تیگهیشتن، بهلام ههندیجار کهمی کاتی وانهکه ریگره له نهجامدانی گفتوگوی زیاتری وانهکه.

۳. ماموستا هانی خویندکار دهدات بو بهشدارای کارا له پرۆسهی خویندکار، ههروهه هانی بیرکردنهوی رمخهیی دهدات له بری لهبهرکردن، ماموستا نامادهیه بو دووباره رونکردنهوی بابتهی وانهکه کاتیک خویندکار تیناگات، له شیوازی ههلسهنگاندنی خویندکاران دا دادپهروری به دیدهگریت، نهمش کاریگری نهرینی هییه له سهر لایهنی پهرودهی خویندکار له پرۆسهی خویندکار.

۴. ماموستا ههولی مامهلهکردنی دادپهرورهانه دهدات، بهلام جیاوازی مامهلهکردنی ماموستا له گهل خویندکاران دا به دیدهگریت له رووی توانای خویندکاران و جیاوازی پینگهیی کومه لایهنی و خیزانی خویندکار.

۵. گرنگیدانی ماموستا به بابتهی وانهکه به دیدهگریت نهک گرنگیدانی به خویندکار، ههندیجاریش ماموستا خویندکار هاندهدات بو له بهرکردنی وانهکان نهک هاندانی خویندکار بو تیگهیشتن و بیرکردنهوی رمخهگرانه، واته خویندکار سهنتهر نیه و بهلکو زیاتر بابتهکه سهنتهری خویندکار لای ماموستا له پرۆسهی خویندکار.

۶. ههندیجار به هوی رهفتاری ماموستاوه بهرامبهریان خویندکار بهشدارای وانهکان ناکات، نهمش دهیته هوی بهشدارانهبوونی چالاکانهی خویندکار له پرۆسهی خویندکار، نهمگری وازهینان له خویندن زیاتر دهکات.

رۆله کومه لایه تیهکان:

۷. ماموستا له مامهلهکردنی له گهل خویندکاردا گرنگی به بهها نهخلاق و ئایینی و یاساییهکانی کومه لگه دهدات، نهمش کاریگری هییه له سهر به کومه لایه تیهوونی زیاتری خویندکار، که ئامانجیکی سهرکی پرۆسهی پهرورده و فیرکردنه.

۸. ماموستا گرنگی به بههاکانی وهک ریزگرتن و لیبوردهی دهدات، نهمش کاریگری له سهر پهیوهندیه کومه لایه تیهکانی خویندکار ههبووه له رووی مامهله کردنی له گهل کهسانی تر.

۹. ماموستا زور جار بو خویندکار پشهنگه و رهفتار و دهرکوتهکانی کاریگری له سهر خویندکار هییه.

۱۰. جیاوازی رهگمزی ماموستا و خویندکار کاریگری بیان له سهر شیوازی پهیوهندیهکانی نیوانیان هییه.

۱۱. کاردانهوی ماموستا بهرامبهر ههلهی خویندکار گونجاو و پهروددهیه.

۱۲. په یوه ندى ماموستا و خویندکار له ریځه یې موبایل و توره کومه لایه تیه کان هوه له ئاستیکې نزمدايه.

رؤله د مروونیه کان:

۱۳. خویندکار ههست به ئاسو و دهیې دهکات له وانهکاندا، کار دانهوه یې ماموستا بهرام بهر خویندکاران له ئاستیکې گونجاو دایه، به لام به هوی ههئسو کهوتی ماموستاوه ههستکردنی خویندکار به ترس و دلهر اوکې به دیده کریت.

۱۴. له کاتی بوونی کیشده خویندکار به کهمی کیشهکانی بو ماموستا باس دهکات، ههمش کار یگهری نهرینی له سر لایه نی خویندکار ده بیت.

به شتیوازیکی گشتی دهر ده کهوتی په یوه ندى په کی ئاماری به لگه داری ههیه له نیوان سر و شتی په یوه ندى نیوان ماموستا و خویندکار و پرؤسه ی خویندن، که به هاکه ی دهکاته (0.855)، ههمش دهر یده خات که په یوه ندى په کی ئاماری راسته وانه ی به هیز ههیه له نیوان (سر و شتی په یوه ندى نیوان ماموستا و خویندکار و پرؤسه ی خویندن)، ههروه ها به گویره ی به های (معامل التحدید- R2)، که دهکاته (0.732)، واته به ریژه ی (73.2%) سر و شتی په یوه ندى نیوان ماموستا و خویندکار رؤلی ههیه له پرؤسه ی خویندندا.

دووه م: راسپار دهکانی توژی نه وه که

۱. پیکه نیانی پرؤگرامی راهینان بو ماموستایان له لایه ن وزارت ی په روه رده ی حکومتی ههریمی کوردستان دهر باره ی پینداگوجی و شتیوازه هاو چهر خهکانی وانه و تنه وه.

۲. پنیویسته ماموستایان گرنگی زیاتر بدن به شتیوازی په یوه ندى و مامه لکه ر دنیان له گهل خویندکاران، که خودی خویندکار ئامانج بیت، گرنگی زیاتر به لایه نی دهر وونی خویندکاران بدریت.

۳. جیاوازی تاکایه تی خویندکاران له لایه ن ماموستایانه وه ره چاو بکریت، ههمش به زیاتر تیکه لیبوون و نزیکبوونه وه له خویندکار ده بیت.

۴. ههل و دهر فته ی به شدار ی کارا بو خویندکاران به بی جیاوازی بره خسینریت له لایه ن ماموستایانه وه.

۵. دادپه روه ی و ههئسه نگاندى خویندکار له لایه ن ماموستاوه تنه ها به نمره ناپنوریت، به لکو گرنگیدان به که سایه تی و لایه نی دهر وونی و کومه لایه تی خویندکار په کی که له ریگه په روه رده ییه کان.

سپیه م: پینشپار دهکانی توژی نه وه که

۱. نه انجامدانی توژی نه وه هیه که له سر په یوه ندى ماموستا و خویندکار له ریگه ی موبایل و توره کومه لایه تیه کان.

۲. توژی نه وه هیه که نه جام بدریت دهر باره ی په یوه ندى سوز داری ماموستا و خویندکار.

۳. نه انجامدانی توژی نه وه هیه که دهر باره ی شاره زایی پینداگوجی ماموستا له پرؤسه ی خویندندا.

سه رچاوه کان ی توژی نه وه که:

۱. سه رچاوه کوردیه کان

. نالانی، روف محمد، ۲۰۲۲، □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□، چاپی په که م، نامازه به شونینی چاپخانه نه کراوه: چاپخانه ی که کون.

ملخص البحث

العلاقة بين المعلم والطالب هي علاقة اجتماعية وتربوية ومهنية تشكل أساس عملية التعلم والتعليم. تحاول هذا البحث إبراز طبيعة هذه العلاقة ودورها في العملية التعليمية. هذه دراسة ميدانية في حدود قضاء دوكان-السليمانية، والتي عمل الباحث عليها. تتكون الدراسة من الجانب النظري والميداني، حيث تم استخدام مشكلة وأهمية وأهداف وحدود الدراسة، بالإضافة إلى استمارة الاستبيان كأداة لجمع البيانات. تم اختيار مجتمع وعينة الدراسة من المدارس الإعدادية في حدود قضاء دوكان بعينة عشوائية طبقية، وعددها (4) مدارس. كما بلغ مجموع طلاب مدارس عينة الدراسة (1220) طالباً، ومن هذا العدد تم اختيار (450) طالباً كعينة للدراسة، يتكونون من طلاب الصفوف (10، 11، 12) العلمي والأدبي، من كلا الجنسين. في النهاية، توصلت الدراسة إلى نتيجة مفادها أنه تبين وجود علاقة إحصائية موثقة بين طبيعة العلاقة بين المعلم والطالب والعملية التعليمية، حيث بلغت قيمتها (0.855)، مما يدل على وجود علاقة إحصائية إيجابية قوية بين طبيعة العلاقة بين المعلم والطالب والعملية التعليمية. كما أنه وفقاً لقيمة (معامل التحديد R^2)، والتي بلغت (0.732)، أي بنسبة (73.2%) فإن طبيعة العلاقة بين المعلم والطالب لها دور في العملية التعليمية.

الكلمات المفتاحية: الدور، العلاقات الاجتماعية، المعلم، الطالب، عملية التعليمية.

The Natural Role of the Teacher-Student Relationship in the Learning Process. An Exploratory Research Study Extracted from a Master's Dissertation.

Abstract

The relationship between teacher and student is a social, educational, and professional relationship that forms the foundation of the learning and teaching process. This study attempts to highlight the nature of this relationship and its role in the educational process. This is a field study within the boundaries of Dukan District-Sulaymaniyah, which the researcher has worked on. The study consists of theoretical and field aspects, where the problem, importance, objectives, and limitations of the study have been used, as well as a questionnaire form as a tool for data collection. The study population and sample were selected from preparatory schools within the boundaries of Dukan District using a stratified random sample, numbering (4) schools. The total number of students in the study sample schools was (1220) students, from which (450) students were selected as the study sample, consisting of students from grades (10, 11, 12) in both scientific and literary tracks, from both genders. Finally, the study reached the conclusion that there is a documented statistical relationship between the nature of the teacher-student relationship and the learning process, with a value of (0.855). This indicates that there

sjh@univsul.edu.iq

is a strong positive statistical relationship between the nature of the teacher-student relationship and the learning process. Also, according to the value of the (coefficient of determination R^2), which was (0.732), meaning that at a rate of (73.2%), the nature of the teacher-student relationship has a role in the learning process.

Keywords: Role, Social Relations, Teacher, Student, study process.